

ЗДОБУТКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ У КОНТЕКСТІ НОВІТНІХ ПАРАДИГМ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Яцьків М.Ю.,

здобувач кафедри української мови
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(м. Ужгород, Україна)

The article is focused on the major achievements of modern Ukrainian phraseology. The characteristic signs of phraseological units, a number of classification systems and the place of the phraseologisms in the writer's language are given in the scientific research. Considerable attention is paid to innovative approaches in the study of the phraseology.

Keywords: *phraseology, phraseologism, linguoculturology, the language world model, phraseological innovations.*

Фразеологія як самостійна лінгвістична дисципліна виникла в 40-х роках ХХ століття. Передумови теорії фразеології були закладені в працях О. Потебні, І.Срезневського, О. Шахматова і Ф. Фортунатова. Вплив на розвиток фразеології зробили також мовознавчі праці швейцарського лінгвіста Ш. Баллі.

У західноєвропейському й американському мовознавстві фразеологія не віділяється в особливий розділ лінгвістики. Питання про вивчення стійких сполучень слів у спеціальному розділі мовознавства – фразеології було поставлено в навчально-методичній літературі в 20-40-х роках у роботах С. Абакумова, Л.Булаховського, С. Поліванова. Вивчення фразеології стимулювалося лексикографічною практикою та працями В. Виноградова, у яких були розглянуті питання про основні поняття фразеології, її завдання та обсяг. У 50-х роках основна увага приділялася питанням подібності та розходженням фразеологізмів зі словом і сполученням слів; проблематика фразеології вичерпувалася в основному з'ясуванням критеріїв фразеологічності й уточненням основ класифікації фразеологізмів. У кінці 50-х років виникла тенденція системного підходу до проблем фразеології, почали вивчатися питання, пов'язані з описом фразеологізмів як структурних одиниць мови (О. Ахманова, А. Смирницький). У 60-70-х роках ХХ ст. інтенсивно почали розроблятися власне фразеологічні методи дослідження об'єктів фразеології, засновані на ідеях системно-рівневого аналізу фактів мови (В. Архангельський, В. Жуков, М. Тагієв), популярності набуло вивчення системної організації фразеологічного складу (І. Чернишова, Н. Шанський) і його розвитку (В.Мокієнко, Ф. Попов, А. Федоров). Особлива увага приділялася семантиці фразеологізмів і її номінативному аспекту (В. Теля), фразеоутворенню в його динаміці (С. Гаврін, Ю. Гвоздарьов), ознакам сполучуваності слів-компонентів (М. Копиленко, З. Попова), зіставно-типологічному вивченню фразеологічного складу (Ю. Аваліані, Л. Ройзензон), а також розробленню опису фразеологізмів у словниках (А. Бабкін, А. Молотков) [1].

Помітно активізуються дисертаційні дослідження різних аспектів літературної фразеології: місце фразеології в системі мови (Я. Баран), фраземіка в системі ідіостилю, фразеологізовані речення, фразеологія як вираження національного менталітету, фразеологічні інновації, системні відношення компонентів фразеоло-

логічних одиниць, компоненти у складі фразеологічних одиниць, символи у фразеологічній системі мови, семантика і динаміка окремих тематичних груп.

Теоретичні дослідження з фразеології охоплюють у сучасній лінгвістиці широке коло проблем. Можна виділити кілька основних: вивчення фразеологізму як основної одиниці фразеології, функціонування фразеологізмів у мові, мовленні, визначення методів дослідження тощо. Однак незважаючи на помітні досягнення у дослідженні фразеології, актуальними продовжують залишатися проблеми, що стосуються специфіки фразеології як лінгвістичної дисципліни, семантики і форми фразеологічних одиниць, класифікації фразеологізмів, джерела їх виникнення, системні зв'язки у фразеологічній системі, розвиток діалектної фразеології, місце фразеологічних одиниць у мові письменників, еволюційні процеси у фразеологічному фонді тощо.

Метою нашої розвідки є огляд та аналіз здобутків сучасної української фразеології у контексті новітніх парадигм лінгвістичних досліджень. Для реалізації поставленої мети плануємо розв'язати такі **завдання**:

- відібрати та проаналізувати найновішу наукову літературу за темою дослідження;
- простежити розвиток фразеології кінця ХХ – поч. ХХІ століть;
- виокремити найвагоміші проблеми новітньої фразеології.

За словами Л. Ройзензона, фразеологія – це найбільш самобутнє і складне явище із усіх творінь мовного генія людини. Вона більшою мірою, ніж інші пласти мовних одиниць, відображає своєрідність світобачення через призму мови й національної культури. Особливістю фразеологічних одиниць є й те, що вони виступають знаками не первинної номінації, а вторинно номінують дійсність, пересмилюючи її [2, с. 329-336].

Як наука фразеологія вивчає стійкі словосполучення двох і більше слів, що створюють семантичну цілісність і в процесі мовлення сприймаються як готові словесні формули. Крім спільних із лексикологією аспектів розгляду, фразеологія має свої специфічні завдання: вивчення особливостей структури фразеологічних одиниць і механізму витворення семантичної цілісності у сполученнях слів; аналіз причин їх фразеологізації; дослідження взаємодієнь фразеологічних зворотів з іншими лінгвістичними одиницями – словом, словосполученням, реченням; з'ясування історико-етимологічної основи фразеологічних одиниць; визначення законів розвитку фразеологічного складу, вироблення наукової системи опрацювання різнотипних фразеологічних структур у загальномовних та в спеціальних фразеологічних словниках; склад фразеологічної системи мови в її сучасному стані та в історичному розвитку тощо [3, с. 192].

Дослідники вважають, що фразеологізми – це знаки мовної культури. Наприклад, О. Галинська [4, с.72] розглядає фразеологізми як особливі мовні знаки, як засоби зберігання і передачі культурної інформації. Науковець зазначає, що лінгвокультурологічний напрям у фразеології досліджує взаємодію мови і культури крізь призму культурно-національної свідомості та її фразеологічної презентації (Н. Брагіна, В. Телія). Лінгвокультурологія, на думку В. Маслової, зосереджена на дослідженні взаємодії мови, яка виступає транслятором культурної інформації, культури з її установками і преференціями та людини, що створює цю культуру, користуючись мовою. В. Маслової розглядає фразеологізми як тексти, що зберігають культурну інформацію [5, с.75]. У розумінні М. Алефіренко, сучасна лінгвокультурологія вивчає: а) способи і засоби представлення в мові об'єктів куль-

тури; б) особливості представлення в мові менталітету того чи іншого народу; в) закономірності відображення в семантиці мовних одиниць цілісно-смыслових категорій культури [6, с.29].

На думку багатьох дослідників, саме в мові втілюється історична пам'ять народу, мова відображає як культурний, так і мовний досвід народу. Лінгвокультурологічні дослідження на матеріалі фразеології допомагають нам уявити духовні цінності, витворені окремими етносами протягом тисячоліть. Фразеологія – це «дзеркало, в якому лінгвокультурне суспільство ідентифікує своє національне самоусвідомлення» [7, с.104].

Проблематиці «мова (фразеологія) і національна культура» присвячені роботи багатьох дослідників. Зокрема, це праці Т. Григоренко, Л. Даниленко, С.Денисенко, В. Жайворонка, В. Ковалья, Н. Мазур, Ф. Медведєва, Л. Мельник, Л.Скрипник, Д. Ужченка, В. Ужченка та інших. Особливо цінними для науковців є фразеологізми, що відбивають народні традиції, обряди та звичаї того чи іншого народу, історичні факти його життя. Чільне місце серед етнофразем (В. Телія) посідають побажання, які за словами М. Сумцова, становлять великий інтерес для істориків побуту, літератури, культури, загалом для розуміння народної психології. Серед інших фразеологічних одиниць вони вирізняються особливою функціональною активністю та яскраво експресивною конотацією [див. : 8, с. 77].

Н. Хома зазначає, що фразеологія кожного народу виражає його ментальність, образність і спосіб мислення, а тому вона характеризується значною стабільністю. Науковець досліджує ономастичний простір в українських фразеологізмах (прислів'ях, приказках) та робить висновок, що ономастикон українських фразеологізмів не лише багатий, але й різноманітний. Його основу складають чоловічі та жіночі особові імена. Чоловічі особові імена значно поширеніші в паремійному ономастиконі, ніж жіночі. Топоніми у прислів'ях та приказках зумовлюють регіональний характер фольклорного тексту, надають оповіді місцевого колориту і є одним з найголовніших факторів у досягненні ефекту достовірності [9, с. 411-413].

На думку Л. Савченко, фразеологія – це відбиток картин реальності, у якій містяться фрагменти культури, історії, етнографії, психології, світогляду, релігії, менталітету, відтворюється національний характер народу, це своєрідний зразок ретельного та пильного кодування його духовної культури [10, с. 522].

В. Коваль у своїх дослідженнях розглядав слов'янські фразеологізми, що належать до сфери народної духовної культури з точки зору відображення ними основних фрагментів мовної картини світу. Погоджуємося з думкою Л. Ю. Буянової про те, що етнофраземи, як і фразеологізми в цілому, мають здатність концептуалізувати буденну свідомість і створювати структури, «в яких в образно-символічній формі кодуються і передаються з покоління в покоління морально-етичні норми та стереотипи» [11, с.142].

Етнофразеологія, розглянута крізь призму мовної картини світу, маркує основні життєві цикли, важливі сегменти «життєвого кола»: внутрішньоутробний стан → народження → створення сім'ї → життя в його різноманітних проявах → больовий стан → відхід в інший світ. В. Коваль проілюстрував це на матеріалі слов'янських фразеологізмів, генетично пов'язаних із сферою народної духовної культури [12, с.29-30].

Погоджуємось із твердженням В. Ужченка, який зазначає, що фразеологізми відображають національну картину світу або всім словокомплексом, зокрема при

називанні обрядів, прикмет, ворожіння, побутових ситуацій, або виразно маркованими складниками фразеологічних одиниць [13, с.282].

Національна своєрідність фразеологізмів різних мов пов'язана насамперед із їх образністю. Фразеологізми є неповторними, своєрідними за своєю внутрішньою формою. Вони становлять собою складний феномен, що відображає як власне лінгвістичні фактори, що визначаються специфікою лексико-семантичної і граматичної системи конкретних мов, так і екстралінгвальні фактори, пов'язані з життям нації, – особливості національного характеру, духовного складу, культури, своєрідності етнічного побуту, традицій, звичаїв, специфіка історичного розвитку народу. Особливості образної мотивації в структурі значення ідіом є важливими для з'ясування мовної картини світу і її бачення народом, який розмовляє тією чи іншою мовою. Фразеологічна одиниця, будучи номінативною, висвічує процес номінації у вигляді мовного знака, кінцевим результатом якого є мовна картина світу [14, с. 633].

Способом утворення фразеологічної одиниці, зауважує Н. Венжинович, є метафоризація як когнітивний процес, пов'язаний із діяльністю підсвідомості. Інтерес до цього питання збільшився у зв'язку з зверненням лінгвістів до вивчення мовної картини світу та виникненням лінгвокультурології як науки синтезуючого характеру. Крім того, метафора має важливу властивість «нав'язувати» тим, хто розмовляє якою-небудь мовою, специфічний погляд на світ. Метафори характеризуються національною специфічністю і навіть антропоцентричністю, оскільки людина постійно намагається порівнювати конкретне і абстрактне, досяжне і недосяжне. В новому метафоризованому значенні можуть залишатися сліди і буквального значення, яке ґрунтується на основі подібності, схожості двох або більше сутностей, що знаходяться в центрі уваги [15, с. 113].

Семантика фразеологізмів, незважаючи на інтенсивність та тривалість її вивчення, залишається центральною проблемою фразеології. Це пов'язано з невирішеністю цілої низки питань, які мають принципово важливе значення для подальшого розвитку фразеологічної науки. Існують, зокрема, значні розбіжності у розумінні сутності фразеологічного значення, у тлумаченні аспектів змістової структури фразеологічної одиниці, її смислового обсягу, у визначенні категоріальних ознак фразеологізму. Залишається спірною проблема семантичної цілісності фразеологічної одиниці порівняно зі словом, можливість моделювання семантики фразеологізму тощо.

Відсутність єдності у вирішенні центральних питань теорії фразеології пояснюється, на думку І. Теплякова [16, с.394], не лише надзвичайною складністю та суперечливістю фразеологічного значення, а й змішуванням семасіологічного і ономасіологічного підходів при вивченні мовних фактів. Подібної плутанини у поглядах можна уникнути, якщо послідовно враховувати, що існує об'єктивна можливість визначення значущості мовної одиниці (у тому числі фразеологічної одиниці) як за її сигніфікатом, так і за денотатом. Встановлення семантичної цілісності фразеологічної одиниці на рівні визначення значення за сигніфікатом і на рівні визначення значення за денотатом дає змогу відбити як онтологічний, так і функціональний бік мовного знака, й тим самим уникнути абсолютизації одного з них [17, с. 54-61].

О. Левченко [18] у своїй дисертації досліджує символи у фразеологічних системах. На її думку, дослідження механізмів фразеологізації за допомогою лінгвокультурологічного аналізу суттєво поглиблює наші знання про цей процес, до-

зволяє вийти за межі традиційних уявлень про те, що значення фразеологічних зрощень жодним чином не пов'язані зі значеннями компонентів, вони не мотивовані; значення фразеологічних єдностей потенційно виводяться зі значень компонентів; фразеологічні сполучення творяться як реалізація зв'язаних значень слів. Урахування сфери знань за допомогою концептуального аналізу дає змогу подолати суперечності компонентів, вони не мотивовані; значення фразеологічних єдностей потенційно виводяться зі значень компонентів; фразеологічні сполучення властиві традиційному поглядові на механізми творення фразеологічної одиниці, зокрема, й коли йдеться про невмотивованість та псевдомотивацію одиниць.

Як і О. Левченко, вважаємо, що в основі символу міститься прототипна інформація, тобто те, що є елементом концептуальної картини світу; символ виникає в результаті метафоризації чи метонімізації; в основі символу перебуває кілька ознак, що випливає з особливостей, зокрема, метафори; поняття метафори й символу не тотожні, не перетинаються, не доповнюють один одного, вони співвідносяться як причина й наслідок. Отже, і метафорам, і символам властива конвенційність. Символ – це вербальний предметний знак, утворений унаслідок операцій метонімії чи метафори, який у певному лінгвокультурному просторі перебуває у стійкому зв'язку з абстрактним позначуваням. Специфіка фразеологічного символу полягає в його багатозначності, спричиненої тим, що він сформований на основі різноджерельних уявлень. Слово, якому властива символічна функція, зокрема й у фразеології, може бути компонентом фразеологізму, не виконуючи роль символу. Символи, належні до певної концептосфери, дослідниця поділяє на дві групи: 1) символи власне цієї концептосфери; 2) символи, залучені до вербалізації цієї концептосфери. Роль компонента-символу стає очевидною завдяки аналізу трансформацій фразеологічної одиниці під час її вживань.

Досить цікавим для нас виявилось дослідження М. Жуйкової, яка розглядає образну основу фразеологізмів та фреймове моделювання. Вона слушно, на наш погляд, зазначає, що розвиток нової лінгвістичної парадигми – антропоцентризму – вимагає нових прийомів аналізу фразеологічних одиниць, передусім таких, які скеровано на виявлення особливостей мисленнєвої діяльності людини у процесах фразеотворення. Ономазіологічний підхід до семантики фразеологічних одиниць, поєднаний із методиками концептуального аналізу, дозволяє виразно побачити дію загальних когнітивних механізмів, що позначаються на виникненні фразеологічних одиниць. При застосуванні новітніх методик для встановлення генетики фразем повинна враховуватися як їхня «історична глибина» і культурно-національна специфіка, так і міра прозорості плану вираження [19, с.23].

Оскільки фразеологія – це молода лінгвістична наука, яка потребує систематизації різних підходів до визначення ознак фразеологічних одиниць, дотримуючись певних принципів (семантичного, генетичного, функціонального), дослідники запропонували низку класифікаційних систем, що використовуються у теоретичній і методичній літературі.

Широкого визнання у вітчизняному й світовому мовознавстві здобула семантична класифікація, опрацьована В. В. Виноградовим. В основу його фразеологічної теорії покладено ступінь видозміни значення слова у різних синтаксичних і стилістичних умовах фразеотворення [20]. Відштовхуючись від синтаксичних ідей академіка О. Шахматова й узявши до уваги деякі думки Ш. Баллі, академік В.Виноградов виділив три типи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення.

Зберігши три основні класи фразеологічних одиниць за схемою В. Виноградова, М. Шанський [21, с. 84] виділив четвертий клас – фразеологічні вирази.

Генетична класифікація – передбачає групування фразеологічного матеріалу за джерелами походження, вона найбільш детально опрацьована в дослідженнях Л. Булаховського [22, с. 102-103], який визначає такі групи: 1) прислів'я і приказки; 2) професіоналізми, що набули метафоричного вжитку; 3) усталені вислови з анекдотів, жартів і под.; 4) цитати й образи зі Старого і Нового Заповіту; 5) численні ремінісценції античної старовини; 6) переклади поширених іншомовних висловів; 7) крилаті слова іноземних письменників; 8) влучні фрази видатних людей.

Спробу систематизації стійких (фразеологічних) сполук у функціональному аспекті здійснив С. Гаврин [див. : 23, с. 340]. Він виділяє шість основних типів: 1) образно-виразні стійкі сполуки (*пустити червоного півня, із гряди в князя, свиня свинею, яблуко незгоди*); 2) еліптичні сполуки (*рад не рад, хоч куди*); 3) термінологічні фразеологізми (*заломлення променів, річ у собі*); 4) афористичні фразеологізми (*друзі пізнаються в біді*); 5) контекстологічні сполуки, які ототожнюються із стійкими утвореннями, що в класифікації В. Виноградова називаються фразеологічними сполученнями; 6) ідіоми (*собаку з їсти, була не була*).

Розглянуті класифікаційні схеми кожна по-своєму допомагають з'ясувати природу фразеологічних одиниць, охарактеризувати особливості їх функціонування і еволюцію їх у мовній системі.

Як зазначено вище, фразеологізми будь-якої мови віддзеркалюють духовну та матеріальну культуру народу, характерні риси побуту, національно-культурну самобутність. Одним із джерел збагачення національної фразеології є мова письменника. Протягом всієї історії розвитку національної культури зі сторінок видатних майстрів слова в літературну мову входили подібні вирази.

Місце фразеологічних одиниць у мові окремих письменників, певних літературних жанрів та стилів досліджували в своїх працях багато українських мовознавців, а саме: А. Авксентьев, Л. Булаховський, Н. Бабич, О. Демська-Кульчицька, Л. Добржанська, Ф. Медведєв, П. Плющ, В. Ужченко, Д. Ужченко та ін. Однак актуальними продовжують залишатися проблеми, пов'язані із вивченням індивідуально-авторського фразеовживання. Фразеологічні одиниці, функціонуючи в системі художніх структур, виконують важливу інтенсифікаційну роль, зокрема виступають виразними репрезентантами народнопоетичної стихії в літературному творі. Авторські видозміни (структурні, образно-сміслові) значною мірою розширюють функціональне поле таких висловів, з урахуванням композиційних, власне, стилістичних особливостей.

Актуальність висвітлення фразеологічної системи творів окремого письменника впливає із загальних проблем розвитку мовної науки. Сучасна лінгвістика прогресує у напрямі поглиблення та поширення конкретних досліджень усіх аспектів та особливостей мови. Тому глибоке та всебічне вивчення процесів та явищ мовного розвитку з метою теоретичних узагальнень є першорядним і постійним завданням лінгвістики.

Особливості смислової реалізації фразеологічного значення в художньому дискурсі зумовлюються такими факторами: 1) жанровою приналежністю тексту; 2) комунікативно-прагматичними установками автора і читача, що передбачають семантичну варіацію фразем; 3) ініціацією сенсу за пропозиційними і екстралінгвальними факторами. Л. Золотих [24, с.27] слушно відзначає, що названі фактори

«працюють» комплексно, що частіше за все проявляється при використанні такого популярного прийому, як подвійна актуалізація (подвійне кодування), або буквалізація фразеологічного значення.

На думку А. Мойсієнка, індивідуально-художній стиль письменника становить систему мовних засобів, яка постає в результаті відбору і творчого використання насамперед лексичних реалій національної мови не тільки для вираження певного змісту, але й для естетичного впливу на читача. Категорія індивідуального формується сукупністю мовних одиниць, які мають значне смислове навантаження (культурологічне, історіософське, філософське тощо), зумовлене контекстним оточенням, сюжетними лініями, емоційно-експресивним наповненням. До таких одиниць належать фразеологізми [25, с. 115-116].

Г. Морараш акцентує увагу на тому, що фразеологізми здавна вважаються одним із найяскравіших та найвиразніших знаків мови. Містячи в собі значну кількість експресії та емоційної наснаги, вони є потужним засобом підсилення зображуваного у певному тексті. У мовленні фразеологізми виконують функцію образної характеристики конкретного об'єкта, суб'єкта, дії, ситуації. Саме тому, на нашу думку, останнім часом лінгвісти дедалі більше уваги приділяють функціональному аспекту фразеологічних одиниць, тобто вживанню їх у різних ситуаціях спілкування з різними комунікативно-прагматичними цілями, а також у мові творів письменників [26, с. 312-315].

Цікавими для нас видалися дослідження Ю. Прадіда, він спробував виділити три періоди в історії вивчення української фразеології, а саме: 1) підготовчий (50-60-і роки ХХ століття) – обґрунтування нових понять фразеології, стилістичного використання фразеологізмів у художніх текстах тощо; 2) структурно-семантичного опису фразеології (70-80-і роки ХХ століття) – систематизація фразеологічного матеріалу за структурою, семантикою, граматичними і стилістичними параметрами; 3) функціонального вивчення фразеології (90-і роки ХХ ст. – поч.ХХІ ст.) – комплексне дослідження фразеології в прагматичному, культурологічному, ідеографічному та інших аспектах із залученням досягнень наук, які досліджують людський феномен [27, с.12].

На сучасному етапі у фразеології продовжують розроблятися синхронічний і діахронічний аспекти, уточнюється термінологія, досліджуються системні зв'язки фразеологічних одиниць, розкривається – із залученням генетичних і типологічних паралелей – механізм фразеотворення. Багато з таких питань утрадиційнілося. Новими аспектами у фразеології вважаються не тільки нові напрями досліджень фразеології, а й фундаментальне висвітлення й раніше окреслених, але недостатньо опрацьованих питань.

У працях сучасних мовознавців спостерігаємо нові аспекти у вивченні фразеології. На зміну структурно-семантичній парадигмі поступово приходять *психокогнітивний аспект* (О. Баранов, С. Бартмінський, С. Денисенко, Д. Добровольський, О. Забуранна, О. Левченко, С. Небжеговська), найбільш виразно він представлений у працях О. Селіванової. Особливо посилилося вивчення *ареальної (діалектної) фразеології* української мови. Учені намагаються звернути увагу на подальше накопичування діалектного матеріалу, на необхідність подати ареальну фразеологію як систему, розробити ефективну методику ареального опису, проаналізувати фразеологію в ідеографічно-тематичному аспекті, уточнити дериваційну базу, способи й чинники фразеотворення. На останні роки припадає комплексне дисертаційне вивчення фразеології окремих регіонів. Також зростає увага

до *жаргонно-арготичної фразеології*. Гостро ставиться й питання конотації фразеологічних одиниць як важливого аспекту їх семантичної структури. Активно розробляється у сфері фразеологічного значення *антропоцентризм* як рушійна сила розвитку номінативних мовних засобів, що дає можливість аналізувати мову як систему культурних категорій, як константи культури (О. Баранов, Д. Добровольський, О. Забуранна, Ю. Караулов, Н. Кирилова, Ю. Степанов).

Швидкий розвиток суспільства, необхідність системного вивчення фразеології, можливість активніше застосовувати комп'ютерні технології, потреба укладання ідеографічних словників привела до *ономасіологічного (ідеографічного, тематико-ідеографічного)* опису фразеологічних систем літературної та ареальної фразеології.

Актуальними є фразеологічні інновації певних часових зрізів як вияв їх динаміки на синхронному зрізі мови. До дії інтеграційних, глобалізаційних процесів, процесів європеїзації та інтернаціоналізації, узагалі до змін у суспільстві найчутливіші лексико-семантична та фразеологічна системи. Потребують дослідження, зокрема, образно-емоційна основа фразеологізмів на внутрішньомовному та міжмовному рівнях, виявлення тенденцій становлення (особливо в засобах масової інформації), моделювання в межах лексико-семантичних систем, становлення фразеологічної одиниці в тісному зв'язку з екстралінгвальними умовами, багатоаспектний зв'язок фразеологізмів і суспільства, ідеографічна класифікація фразеологічних одиниць, виявлення найпродуктивніших фразеотвірних сфер (комп'ютерна мова), відродження стійких сполук, механізми мовної еволюції, інтенсивність поповнення фразеологічними неологізмами, стратифікація фразеологічних одиниць із погляду їх функціональної доцільності та фразеографічного статусу. У зв'язку з цим постає необхідність вивчення розвитку неографії і неофразеології. На думку В. Ужченка [13, с. 430–440], тут доречними були б словники «Нове в лексичі і фразеології», із чим ми цілком погоджуємося.

Українська фразеологія пройшла довгий і складний шлях свого становлення. Вона постійно поповнюється новими одиницями, частково або й повністю архаїзуючи чи трансформуючи семантичну структуру питомих чи давно запозичених фразем. Фразеологізми є надзвичайно розгалуженими за своєю семантикою і тісно пов'язані з культурою та ментальністю народу. Із поглибленим вивченням фразеології з'явилися новітні погляди вчених на природу зазначених мовних одиниць.

Підсумовуючи проведене нами дослідження, зазначимо, що зроблено в цій галузі чимало, але все ще залишається низка нез'ясованих питань. Перспективу подальших наукових пошуків убачаємо в поглибленому студіюванні фразеологічних одиниць у контексті новітніх парадигм мовознавчих досліджень, зокрема на матеріалі творів закарпатських письменників кінця XX – початку XXI століття.

Список використаних джерел

1. Мокієнко В. М. Слов'янська фразеологія [Текст] : підручник для вузів за спец. «Слов'янська мова і література» / В. М. Мокієнко. – М. : Вища школа, 1989. – 287с.
2. Руснак В.І. Зоосемічні фразеологічні одиниці як носії національно маркованої вторинної номінації [Текст] / В. І. Руснак // Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 19. – 2011. – С. 329–336.

3. Кожуховська Л. Системні класифікації фразеологічних одиниць в українській [Текст] / Л. Кожуховська // Мовознавчі студії. Випуск 2: Фразеологізм і слово у тексті і словнику (За матеріалами Всеукраїнської наукової конференції на пошану 75-річчя від дня народження професора Мар'яна Демського) / упорядники : К. Іваночко, О. Кушлик, П. Мацьків, М. Стедик, М. Яким, Я. Єрмоленко, Л. Баранська. – Дрогобич : Посвіт, 2010. – С.192-198.
4. Галинська О. М. Фразеологізми як знаки культурної інформації [Текст] / О. М. Галинська // Проблеми зіставної семантики: збірник наукових статей. – Вип. 10 / відп. ред. Корольова А. В. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – Ч. 2. – С. 72-76.
5. Маслова В.А. Культурно-національная специфика русской фразеологии [Текст] / В.А.Маслова // Культурные смыслы во фразеологизмах и дискурсивных практиках. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – С.69-76.
6. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология : ценностно-смысловое пространство языка [Текст] / Н. Ф. Алефиренко. – М. : Флинта : Наука, 2010. – 288 с.
7. Телия В.Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц [Текст] / В. Н. Телия. – М. : Наука, 1986. – 141 с.
8. Головіна Н. Б. Топонім як національний виразник фразеологічної системи побажань (на матеріалі німецької та української мов) [Текст] / Н. Б. Головіна // Проблеми зіставної семантики: збірник наукових статей. – Вип. 10 / відп. ред. Корольова А. В. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – Ч. 2. – С. 77–82.
9. Хома Н. Ономастичний простір в українських фразеологізмах (прислів'ях, приказках) [Текст] / Н. Хома. // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія / М-во освіти і науки, молоді та спорту України / редкол.: В. Г. Матвійшин та ін. – Івано-Франківськ, 2011. – Вип. 29/31. – С.411-413.
10. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови : етимологічний та етнолінгвістичний аспекти: монографія [Текст] / Любов Василівна Савченко. – Сімферополь : Доля, 2013. – 600 с.
11. Буянова Л. Ю. Русская фразеология как ментально-оценочная система и культурный код познания [Текст] / Л. Ю. Буянова // Фразеология, познание и культура : сб. докладов 2-й Международной научной конф. (Белгород, 7-9 сентября 2010 года) : в 2 т. / отв. ред. проф. Н. Ф. Алефиренко. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2010. – Т. 1. Фразеология и познание. – С. 142-146.
12. Коваль В. И. Языковая картина мира и ее отражение в славянской этнофразеологии [Текст] / В. И. Коваль // Славянская фразеология в синхронии и диахронии : сб. науч. статей. Вып. 1 / М-во образования РБ, Гомельский гос. ун-т им. Ф. Скорины / редкол. : В. И Коваль (отв. ред.). – Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2011. – С. 29-32.
13. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови [Текст] : навч. посібник / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Знання, 2007. – 494 с.
14. Полюжин М. М. О когнитивном и лингвокультурологическом изучении фразеологии [Текст] // Горизонты современной лингвистики : Традиции и новаторство : сб. в честь Е. С. Кубряковой / М. М. Полюжин, Н. Ф. Венжинович. – М. : Яз. славян. культур, 2009. – С. 628-637.
15. Венжинович Н. Ф. Лингвокультурологические особенности фразеологизмов в русском и украинском языках [Текст] / Н. Ф. Венжинович // Материалы XXXIX международной филологической конференции (15-

- 19 марта 2010 года). Вып. 22 : Фразеология и языковая динамика. / под ред. проф. В. М. Мокриенко и доц. А. В. Савченко. – Greifswald – Санкт-Петербург, 2011. – С. 113-117.
16. Тепляков І. М. Конфронтація фразеологізмів на рівні системи та функціонування [Текст] / І. М. Тепляков // Мовознавчі студії. Випуск 2: Фразеологізм і слово у тексті і словнику (За матеріалами Всеукраїнської наукової конференції на пошану 75-річчя від дня народження професора Мар'яна Демського) / упорядники : К. Іваночко, О. Кушлик, П. Мацьків, М. Стедик, М. Яким, Я. Єрмоленко, Л. Баранська. – Дрогобич : Посвіт, 2010. – С. 394-403.
  17. Тепляков І. М. До проблеми розмежування системної і функціональної фразеології [Текст] / І. М. Тепляков // Проблеми слов'янства. – Львів. 1990. – Вип.41. – С. 54-61.
  18. Левченко О. П. Символи у фразеологічних системах української та російської мов: Лінгвокультурологічний аспект [Текст] : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук : 10.02.01 / Левченко Олена Петрівна. – Львів. – 2007. – 465 с.
  19. Жуйкова М. В. Образна основа фразеологізмів і фреймове моделювання [Текст] / М. В. Жуйкова // Славянская фразеология в синхронии и диахронии : сб. науч. статей. Вып.1 / М-во образования РБ, Гомельский гос. ун-т им. Ф. Скорины / редкол. : В. И. Коваль (отв. ред.). – Гомель: ГГУ им. Ф.Скорины, 2011. – С. 22-26.
  20. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины [Текст] / В. В. Виноградов // Труды Юбилейной сессии ЛГУ, 1819-1944. – Ленинград, 1946. – 190 с.
  21. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка [Текст] / Н.М.Шанский. – М., 1969. – 412 с.
  22. Булаховский Л. А. Курс русского литературного языка [Текст] / Л. А. Булаховский, 1952.–Т.І. – 276 с.
  23. Сучасна українська літературна мова : Лексика і фразеологія [Текст] / за заг. ред. акад. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1969. – 438 с.
  24. Золотых Л. Г. Функциональная специфика фразем в художественном дискурсе [Текст] / Л. Г. Золотых // Славянская фразеология в синхронии и диахронии : сб. науч. статей. Вып. 1 / М-во образования РБ, Гомельский гос. ун-т им. Ф. Скорины / редкол. : В. И. Коваль (отв. ред.). – Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2011. – С. 26-29.
  25. Мойсієнко А. К. Актуалізація фразеологічних одиниць у художньому тексті [Текст] / А. К. Мойсієнко // Українська лексикографія в загальнослов'янському контексті : теорія, практика, типологія. Ларисі Григорівні Скрипник. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. – С.115-121.
  26. Морараш Г. В. Фразеологічне багатство мови творів Євгенії Ярошинської [Текст] / Г. В. Морараш // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки. Випуск 28. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – С. 312-315.
  27. Прадид Ю. Развитие фразеологической науки в Украине (II пол. XXст.-начало XXI ст.) [Текст] / Юрий Прадид // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия : Филология. Социальные коммуникации. – 2012. – Том 25 (64), № 2 (1). – С. 11–42.